Зимски солстицијум

ПРЕИСПИТИВАЊА И ОРИЈЕНАТАЦИЈЕ (2)

Терор историје и времена

Кардинал Пол Пупар ми каже: „Хришћански хуманизам у трећем миленијуму мора превладати постојећу одвојеност Цркве од живота и одвојеност вере од културе. Та одвојеност је историјски створена, она је болна и неподношљива, узрокује многе патње и изгубљености човека овог доба. У нашем односу према Богу, Његов положај не смемо схватити као неко насиље надређености, јер Бог уздиже и слави људске обдарености и генијалности. Ми морамо умети да спознамо вредности наше традиције и мистерију човека и Бога, мистерију историје и живота, мистерију материје и идеја, како бисмо обновили целовитост”

Пише: Драгош Калајић

Лек-ти-ра *Me-mo-rie* Ми-р-чеа Ели-ја-деа ми от-кри-ва за-што сам увек осе-ћао не-ку

од-бој-ност спрам ње-го-вих сту-ди-ја, прем-да оне из-ве-сно пру-жа-ју нај-бо-ље те би-бли-о-граф-ски нај-о-пре-мље-ни-је уво-де у ре-ли-ги-је, као и у упо-ред-на из-у-ча-ва-ња ре-ли-ги-о-зних иде-ја и ве-ро-ва-ња. Ни-кад ни-сам обра-тио па-жњу на ту од-бој-ност те се она са-да са-ма от-кри-ла. У пр-вом сло-ју реч је за-пра-во о ње-го-вој уро-ђе-ној, прем-да ни-кад отво-ре-но ис-ка-за-ној већ по-тму-лој од-бој-но-сти спрам вр-ли-на и вред-но-сти евр-о-а-риј-ског кру-га кул-ту-ра. Ду-шом или ду-хом он при-па-да оном прет-ход-ном, про-то-е-вро-а-риј-ском сло-ју аграр-них кул-ту-ра, што се про-те-зао од Ин-ди-је до Бри-тан-ских остр-ва, на Бал-ка-ну оли-чен *ме-ди-те-ран-ским гра-цил-ним* ти-пом те кул-ту-ра-ма Ле-пен-ског Ви-ра, Стар-че-ва и Вин-че. Сто-га у Ин-ди-ји Ели-ја-де тра-жи жи-ву реч пре-а-риј-ског, дра-вид-ског сло-ја, о че-му све-до-чи и ње-го-ва обим-на сту-ди-ја о *јо-ги.*

Ипак, ве-о-ма је чуд-но да он са ста-но-ви-шта по-том-ка тог све-та ис-по-ве-да ужас спрам *„те-ро-ра исто-ри-је”* а не опа-жа да је у пи-та-њу плод упра-во истог тог све-то-на-зо-ра, по-сре-до-ва-ног мо-но-те-и-стич-ким ре-ли-ги-ја-ма, њи-хо-вим ли-не-ар-ним схва-та-њи-ма вре-ме-на и пре-те-ћим ес-ха-то-ло-ги-ја-ма. Евр-о-а-риј-ски чо-век уста-је про-тив и одо-ле-ва том *„те-ро-ру исто-ри-је”* , бо-ре-ћи се про-тив тем-по-рал-но-сти, про-тив си-ла на-ста-ја-ња и не-ста-ја-ња, свим рас-по-ло-жи-вим сред-ства-ма, од ве-ли-ких фи-ло-соф-ских си-сте-ма, по-пут Пла-то-но-вог или Хе-ге-ло-вог, до ари-сто-крат-ских ро-до-слов-них ста-ба-ла, што по-том-ци-ма зо-р-но по-ка-зу-ју по-бе-ду кр-ви над смр-ћу. За раз-ли-ку од евр-о-а-риј-ског по-гле-да на свет, за-сно-ва-ног на про-сто-ру ко-ји по-бе-ђу-је вре-ме, све-то-на-зор про-то-е-вро-а-риј-ских кул-ту-ра, у зна-ку кул-то-ва Мај-ке Зе-мље, за-сно-ван је на пот-чи-ње-но-сти си-ли вре-ме-на.

Дру-ги раз-лог од-бој-но-сти по-чи-ва у Ели-ја-де-о-вој мо-ро-фо-ло-ги-ји ре-ли-ги-ја, ко-ја је крај-ње фо-р-ма-ли-стич-ка, те пре-че-сто ли-ше-на ка-кво-стве-них раз-ме-ра и од-го-ва-ра-ју-ћих раз-ли-ка. Та-кво те-мат-ско сво-ђе-ње уме да крај-ње су-прот-но-сти ује-ди-њу-је око са-свим не-бит-ног за-јед-нич-ког чи-ни-о-ца. Оста-ви-мо сад по стра-ни прет-по-став-ку да је Ели-ја-де, по све-му су-де-ћи, та-кву мо-ро-фо-ло-ги-ју, од-но-сно те-мат-ско раз-вр-ста-ва-ње ре-ли-гиј-ских иде-ја и ве-ро-ва-ња, пре-у-зео, без по-ме-на и за-хва-ле, од Ју-ли-ју-са Ево-ле, чи-је је де-ло *Ri-vol-ta con-tro il mon-do mo-der-no* прет-хо д-но при-ка-зао у ру-мун-ској штам-пи *,* из-о-ста-вив-ши да из тог узо-ра пре-у-зме и ка-кво-стве-ну ди-мен-зи-ју.

ПРИ-МЕР ИЗ-О-СТАН-КА ПРЕ-О-БРА-ЖЕ-ЊА

Тре-ћи раз-лог од-бој-но-сти от-крио се, то-ком лек-ти-ре, у об-ли-ку те-мељ-не за-пи-та-но-сти о раз-ло-гу ње-го-ве жи-вот-не по-тра-ге. Од чо-ве-ка ко-ји је цео жи-вот по-све-тио из-у-ча-ва-њу раз-ли-чи-тих пу-те-ва ре-ли-ги-о-зно-сти, ини-ци-ја-ци-ја те ме-та-фи-зич-ких пост-ва-ре-ња соп-ства – мо-ра се оче-ки-ва-ти, бар у днев-ни-ку или се-ћа-њи-ма, не-ки знак да је и сам пред-у-зео та-кав пут успо-на. Ни-шта од то-га. У ме-мо-а-ри-ма Ели-ја-де не-ма ни јед-ног је-ди-ног тра-га да је икад, ма-кар на тре-ну-так, тра-жио и до-жи-вео та-кав пре-о-бра-жај. Из-ве-сно, ни-је у пи-та-њу из-раз не-ке су-здр-жа-но-сти. Да је та-кав пре-о-бра-жај из-о-стао по-твр-ђу-је чи-ње-ни-ца што су ти ме-мо-а-ри ту-жно осве-до-че-ње трај-не и не-са-вла-да-не сла-бо-сти зва-не та-шти-на. Про-сто је не-ве-ро-ват-на сна-га ме-мо-ри-је ко-јом аутор пам-ти и бе-ле-жи сва-ку бол-ну по-ку-ду и сва-ку усре-ћу-ју-ћу по-хва-лу свом ра-ду, од гим-на-зиј-ских вре-ме-на до по-зних го-ди-на. Та-ко чи-та-лач-ку жуд-њу бр-зо сме-њу-је до-са-да: уме-сто да нас оба-ве-сти о свом ду-хов-ном пу-ту – Ели-ја-де нас оба-ве-шта-ва ко-ли-ко је мно-го ра-дио и ока-пао над ру-ко-пи-си-ма, ко-ли-ко се му-чио и па-тио због ма-те-ри-јал-них не-ста-ши-ца, као да и то тре-ба да у све-сти чи-та-о-ца оја-ча углед ауто-ра. Са-зна-је-мо да је сре-тао и нај-зна-чај-ни-је умо-ве XX ве-ка – од Ка-р-ла Шми-та, Ерн-ста Јин-ге-ра, Ју-ли-ју-са Ево-ле, Еми-ла Чо-ра-на, Ка-р-ла Гу-ста-ва Јун-га до Жо-р-жа Ди-ме-зи-ла, Сти-га Ви-кан-де-ра, Ђу-зе-пеа Ту-ћи-ја, Ка-р-ла Ке-ре-њи-ја и Еуге-на д'Ор-са. Ипак, од оног што су му они го-во-ри-ли то-ком тих су-сре-та та-ко-ре-ћи ни-шта ни-је за-пам-тио, или му то ни-је из-гле-да-ло зна-чај-но да нам пре-не-се. Се-ћа се углав-ном тре-ну-та-ка ка-да би он и ње-го-во де-ло би-ли пред-мет тих раз-го-во-ра. Да-кле, нај-е-ле-гант-ни-је ре-че-но, у пи-та-њу је крај-њи при-мер Адле-ро-ве *ин-ди-ви-ду-ал-не пси-хо-ло-ги-је.*

Су-де-ћи по ме-мо-а-ри-ма, Ели-ја-де је имао од-ре-ђе-ну етич-ку чвр-сти-ну, ис-по-ље-ну и од-би-ја-њем да се огра-ди од Ле-ги-о-нар-ског по-кре-та те и ис-прав-ним опи-си-ва-њем ње-го-ве ре-ли-гиј-ске су-шти-не, да-ле-ке од све-та на-си-ља ко-је је усле-ди-ло. При про-це-ни ис-хо-да тог по-кре-та ва-ља има-ти у ви-ду и сет-но опа-жа-ње Ми-ха-и-ла По-ли-хро-ни-а-деа (*„јед-ног од рет-ких по-ли-тич-ких во-ђа што су се ви-ше бри-ну-ли за по-ли-тич-ку по-бе-ду не-го за спас ду-ше”*
), по-во-дом муч-ког за-то-че-ња и ма-са-кра Ко-дре-а-нуа и ле-ги-о-нар-ске ели-те, уочи њи-хо-ве оче-ки-ва-не, убе-дљи-ве из-бор-не по-бе-де:
„Ето, до-кле су нас до-ве-ле ми-се и до-бра де-ла!”

Ипак, чи-та-лац оче-ку-је да од Ели-ја-деа чу-је мно-го ви-ше и на-да-све про-ду-бље-ни-је о Ко-дре-а-нуу и Ле-ги-о-нар-ском по-кре-ту, по-го-то-во у да-ни-ма за-то-че-ња. Ме-ђу-тим, Ели-ја-де и ту ви-ше го-во-ри о се-би. Осим то-га, од-у-да-ра од ње-го-вог че-сти-тог су-да о ле-ги-о-нар-ском по-кре-ту и јед-но на-кнад-но жа-ље-ње, по-во-дом оп-ту-жби да је био ње-гов при-пад-ник : „
Оп-ту-жбе ко-је је при-мао
(из-да-вач)
Еина-у-ди, прем-да ни-су уро-ди-ле пло-дом ка-кав су оче-ки-ва-ли они ко-ји су их упу-ћи-ва-ли, под-се-ти-ле су ме, по-доб-но, да су нео-пре-зно-сти и гре-шке ко-је сам по-чи-нио у мла-до-сти пред-ста-вља-ле се-ри-ју
ma-le-ten-dus
(не-спо-ра-зу-ма)
што ће ме му-чи-ти це-лог жи-во-та.”

У јед-ном тре-нут-ку сам Ели-ја-де до-ла-зи до пра-га са-зна-ња да је на жи-вот-ном пу-ту про-пу-стио оно бит-но: *„Пи-тао сам се, то-ком пу-то-ва-ња, да ли ме мој не-у-мор-ни рад, књи-ге и члан-ци ко-је сам пи-сао, уда-ља-ва-ју, а да то не опа-жам, од из-во-ра жи-во-та и ду-ше.”*

ФРАН-ЦУ-СКА ЛЕ-ПО-РЕ-ЧИ-ВОСТ КА-Р-ДИ-НА-ЛА ПУ-ПА-РА

Sa-lo-ne del bal-dac-chi-no у па-ла-ти Па-ла-ви-ћи-ни оку-пио је, ра-ди при-пре-ма за про-сла-ву два ми-ле-ни-ју-ма хри-шћан-ства, не-ко-ли-ко сто-ти-на зва-ни-ца, за ко-је је ка-р-ди-нал Пол Пу-пар упри-ли-чио про-по-вед, по-кре-ну-ту те на-дах-ну-ту

Го-ге-но-вом сли-ком *La Bel-le Va-in-tue* те те-мељ-ним пи-та-њи-ма: *„Ко смо? Ода-кле до-ла-зи-мо? Ку-да иде-мо?”*

У сре-ди-шту до-га-ђа-ја је прин-це-за Ел-ви-на Па-ла-ви-ћи-ни, ве-ли-ка ма-тро-на *цр-не ари-сто-кра-ти-је*

(тај на-зив ду-гу-је ве-р-но-сти од-лу-ци пре-да-ка да но-се цр-ни-ну жа-ло-сти, по-чев-ши од да-на свог по-ра-за у од-бра-ни ка-то-ли-чан-ства, код Po-r-ta Pia, пред на-ва-лом ма-сон-ских хо-р-ди, пред-во-ђе-них пла-ће-ни-ком Га-ри-бал-ди-јем). У пр-вом ре-ду се-де пр-ва-ци рим-ске ари-сто-кра-ти-је, по-чев-ши од не-у-мор-ног про-по-вед-ни-ка иде-ја и вр-ли-на истин-ске де-сни-це и ра-тар-ских пра-ва, прин-ца Сфор-ца Ру-спо-ли-ја и прин-це-зе Ели-ке дел Дра-го, до не-до-стој-ног прин-ца Ђо-ва-не-ли-ја, за ко-га би Ср-би ре-кли да

„у сва-кој чо-р-би
мо-ра би-ти ми-ро-љи-ја”

: не-ма тог при-је-ма, го-збе те про-мо-ци-је не-че-га или не-ко-га на ко-ме је био од-су-тан, отво-ре-но се хва-ле-ћи ка-ко иде сву-да где га по-зо-ву јер му све пру-жа-ју бес-плат-но, по-ча-ство-ва-ни ње-го-вим при-су-ством.

Љуп-ким гла-сом ста-ро-сти ко-ја до-но-си уз-ви-ше-ње над мно-гим сла-бо-сти-ма, ка-р-ди-нал Пол Пу-пар, пред-сед-ник Пап-ског са-ве-та за кул-ту-ру, пру-жа, с бла-гом сен-ком ре-то-рич-ке са-мо-до-па-дљи-во-сти, ка-то-лич-ки од-го-вор на из-ло-же-на пи-та-ња: *„Хри-шћа-нин до-ла-зи из веч-но-сти и иде ка веч-но-сти. То ходочашће га осло-ба-ђа смр-ти, оп-ште суд-би-не, да би га пре-да-ло на-ди у Ус-кр-сну-ће.*
”

Упр-кос огр-ом-них сце-но-граф-ских раз-ли-ка, тај скуп ни-је бит-но раз-ли-чит од оних што су одржавани у ка-та-ком-ба-ма. Са-мо што су та-да ма-се ни-шчих би-ле ода-не хри-шћан-ској ве-ри, док да-нас, у све-ту под сен-ком За-па-да, ка-то-лич-ку ис-по-ве-да-ју углав-ном од-ре-ђе-ни сло-је-ви ели-та. Са-вре-ме-не ма-се За-пад-ња-ка су одав-но на-пу-сти-ле Цр-кву. Има и по-све дру-га-чи-јих при-пре-ма за про-сла-ву две хи-ља-де го-ди-на хри-шћан-ства: је-дан там-там но-вог, се-нил-ног ва-р-вар-ства по-зи-ва пе-де-ре свих зе-ма-ља да се на сре-ди-шни дан све-ча-но-сти, у инат хри-шћа-ни-ма, оку-пе у Ри-му и при-ре-де ма-сов-ну па-ра-ду не-ка-квог „пе-дер-ског по-но-са”. Гра-до-на-чел-ник Ри-ма је из-ра-зио сво-ју ве-ли-ку спрем-ност да их до-че-ка те ве-ли-ко за-до-волљ-ство, на-ло-жив-ши од-го-ва-ра-ју-ћим слу-жба-ма да се ста-ве на рас-по-ла-га-ње пе-дер-ској ма-си.

&

При-мив-ши од ка-р-ди-на-ла Пу-па-ра, по-штом, зва-нич-ни по-зив на про-по-вед, ам-ба-са-дор Ју-го-сла-ви-је при Све-тој сто-ли-ци ме је за-мо-лио да га за-ме-ним. Где ће се одр-жа-ти та про-по-вед? На по-зив-ни-ци, са злат-ним ме-мо-ран-ду-мом, ста-ја-ло је:
Chi-e-sa
San-ta Ma-ria
del-la Ro-ton-da.
Ни-кад чуо. Сти-де-ћи се да се око-ло рас-пи-ту-јем, мо-рао сам да се по-тру-дим, уз по-моћ во-ди-ча кроз рим-ске зна-ме-ни-то-сти, и от-кри-јем да се она на-ла-зи за-пра-во у Пан-те-о-ну, нај-ве-ћем све-ти-ли-шту па-ган-ских бо-го-ва.

Не мо-гу ви-ше да се се-тим ни шта је би-ло те-ма, а ка-мо-ли са-др-жај те про-по-ве-ди. То-ли-ко су ми ми-сли би-ле за-о-ку-пље-не упа-дљи-вом не-рав-но-те-жом из-ме-ђу ода-зва-них слу-ша-ла-ца (из-бро-јао сам их укуп-но ше-сна-ест), зби-је-них у јед-ном углу те огра-ђе-них гво-зде-ним пре-пре-ка-ма – и огр-ом-не ма-се ту-ри-ста ко-ја је ту-ма-ра-ла по кру-гу, ти-ска-ју-ћи се и зе-ва-ју-ћи у ку-по-лу. Гла-со-ве те ко-ра-ке ма-се по мра-мор-ном по-ду зи-до-ви су умно-жа-ва-ли и уве-ли-ча-ва-ли, за-глу-шу-ју-ћи та-ко пре-ти-хе ре-чи си-ро-тог ка-р-ди-на-ла. По-ми-слих ка-ко би не-ки ци-ник – што не зна да су истин-ски бо-го-ви са-вр-ше-но рав-но-ду-шни спрам на-па-да и зло-ба не-у-ких љу-ди – мо-гао ре-ћи ка-ко је не-у-спех ка-р-ди-на-ла Пу-па-ра сво-је-вр-сна осве-та бо-го-ва за екс-про-при-ја-ци-ју њи-хо-вог Пан-те-о-на. С об-зи-ром да сам прет-ход-но пре-нео из-ви-ње-ња и жа-ље-ња ам-ба-са-до-ра због спре-че-но-сти да се ода-зо-ве по-зи-ву, био сам сло-бо-дан да не са-че-кам крај про-по-ве-ди већ да се ти-хо по-ву-чем и из-гу-бим у ма-си: би-ло ми је не-при-јат-но да се су-о-чим с оча-ја-њем ка-р-ди-на-ла ко-ји, упр-кос свог по-ло-жа-ја и сла-ве те из-ве-сно на сто-ти-не упу-ће-них по-зи-ва, ни-је ус-пео да оку-пи ви-ше по-што-ва-ла-ца сво-је ре-чи.

ДВА ГЛА-СА ЗА-ПАД-НЕ ЦР-КВЕ

Ка-р-ди-на-ла По-ла Пу-па-ра ви-дим као не-ку ком-пле-мен-тар-ност ка-р-ди-на-ла Јо-зе-фа Ра-цин-ге-ра, пре-фек-та Кон-гре-га-ци-је за док-три-ну ве-ре. Док ка-р-ди-нал Ра-цин-гер (да-нас па-па – *прим. ур.*) буд-но стра-жа-ри на бра-ни-ку дог-ме и мо-три на по-ја-ве по-пу-шта-ња да их за-то-ми, ка-р-ди-нал Пу-пар ис-пи-ту-је мо-гућ-но-сти по-ве-зи-ва-ња Ка-то-лич-ке цр-кве с кул-ту-ром се-ку-ла-ри-зо-ва-ног све-та, из-ри-чу-ћи че-сто те-шке оп-ту-жбе про-тив вла-да-ју-ћих, мо-дер-них об-ма-на и са-мо-об-ма-на, ко-је ипак ни-ког осим ње-га не оба-ве-зу-ју. Ми-сао ка-р-ди-на-ла Ра-цин-ге-ра је по-сто-ја-на, кри-ста-ли-са-на око не-ке сре-ди-шне осо-ви-не, ка-р-ди-нал Пу-пар, ка-да го-во-ри, оста-вља ути-сак вр-сног и до-стој-ног по-том-ка кла-сич-не фран-цу-ске ми-сли, ко-ја увек и сву-да до-бро зву-чи али ма-ло са-оп-шта-ва. Ка-р-ди-нал Ра-цин-гер чу-ва ула-зе у Цр-кву те по-сред-но под-се-ћа да је она ам-ба-са-да Не-ба на зе-мљи, где љу-ди-ма, без ње-ног вођ-ства, пре-ти про-паст: *„Дру -штва ко-ја има-ју за вред-ност са-мо* ра-nem *, од-но-сно бла-го-у-тро-би-је, осу-ђе-на су на ду-хов-ну пра-зни-ну у ко-јој ће ко-нач-но из-гу-би-ти и хлеб.* "

Ка-р-ди-нал Пу-пар пак сто-ји крај дру-гих ула-за у Цр-кву, као да би охра-брио ула-зак оних ко-је је за-стра-ши-ла и од-би-ла пре-стро-га реч ка-р-ди-на-ла Ра-цин-ге-ра.

Сре-ћем га, по-но-во, под сен-ком Пан-те-о-на, на отва-ра-њу не-ке из-ло-жбе де-ла рим-ских умет-ни-ка по-све-ће-них ре-ли-гиј-ским мо-ти-ви-ма и те-ма-ма, ко-ја су то-ли-ко без-лич-на и без-из-ра-жај-на да се сти-че ути-сак ка-ко их је ства-ра-ла оп-шта без-вољ-ност, го-ње-на са-мо же-љом ко-ри-шће-ња при-ли-ке за при-ка-зи-ва-ње, од-но-сно за-до-во-ља-ва-ње не-ка-кве та-шти-не. Но-си бле-до, испошћено ли-це го-р-шта-ка, ко-је жи-вот из-гле-да ни-је мно-го на-му-чио сво-јим оштри-ца-ма. То ли-це, као и мо-дре очи, зра-че не-ка-кву де-чач-ку ве-дри-ну, ка-кву че-сто по-се-ду-ју они ко-ји су уме-ли ући у по-зне го-ди-не са са-чу-ва-ном ин-те-лек-ту-ал-ном ра-до-зна-ло-шћу и од-го-ва-ра-ју-ћом жи-во-шћу.

Од-во-дим га од смо-тре пи-та-њем ка-кве за-дат-ке би Цр-ква тре-ба-ло да пре-у-зме на по-чет-ку тре-ћег ми-ле-ни-ју-ма свог по-сто-ја-ња. Од-го-ва-ра ти-хо и бла-го, од-мах, као да је о то-ме већ ду-го раз-ми-шљао:

„Хри-шћан-ски ху-ма-ни-зам у тре-ћем ми-ле-ни-ју-му мо-ра пре-вла-да-ти по-сто-је-ћу одво-је-ност Цр-кве од жи-во-та и ве-ре од кул-ту-ре. Та одво-је-ност је исто-риј-ски ство-ре-на, она је бол-на и не-под-но-шљи-ва, узр-о-ку-ју-ћи мно-ге пат-ње и из-гу-бље-но-сти чо-ве-ка овог до-ба. У на-шем од-но-су пре-ма Бо-гу, Ње-гов по-ло-жај не сме-мо схва-ти-ти као не-ко на-си-ље над-ре-ђе-но-сти, јер Бог уз-ди-же и сла-ви

људ-ске об-да-ре-но-сти и ге-ни-јал-но-сти. Ми мо-ра-мо уме-ти спо-зна-ти вред-но-сти на-ше тра-ди-ци-је и ми-сте-ри-ју чо-ве-ка и Бо-га, ми-сте-ри-ју исто-ри-је и жи-во-та, ми-сте-ри-ју ма-те-ри-је и иде-ја, ка-ко би-смо об-но-ви-ли це-ло-ви-тост."

У сту-ди-ји *Chri-sti-a-ni-sme et iden-tité na-zi-o-na-le* (Pa-ris: Be-a-uc-he-sne), ка-р-ди-нал Пу-пар за-сту-па пот-пу-но нео-сно-ва-ну а са-мо-до-па-дљи-ву те-о-ри-ју по ко-јој је *„пре-но-се-ћи*
(вред-но-сти)
хе-лен-ско-рим-ске ци-ви-ли-за-ци-је, а исто-вре-ме-но по-шту-ју-ћи на-ци-о-нал-не вред-но-сти, хри-шћан-ство про-ду-бљи-ва-ло кул-тур-ни иден-ти-тет евр-оп-ских на-ро-да ко-ји без ње-га не би мо-гли по-сти-ћи... Док је по-ста-вља-ло те-ме-ље за-јед-нич-ке ци-ви-ли-за-ци-је, хри-шћан-ство је ис-ти-ца-ло по-себ-ни иден-ти-тет сва-ког на-ро-да. Гра-ђе-ви-на евр-оп-ског је-дин-ства тре-ба да са-чу-ва ту рав-но-те-жу као услов скла-да из-ме-ђу на-ро-да и учин-ко-ви-то-сти ве-ли-ког ску-па за-јед-ни-штва.
"

Као да ми не зна-мо да је хри-шћан-ство на за-пад-ној стра-ни на-шег кон-ти-нен-та на-ме-та-ло се-бе на-ро-ди-ма по-мо-ћу ко-руп-ци-ја и уце-на, ог-њем и ма-чем, те ра-за-ра-ју-ћи ет-нич-ке или на-ци-о-нал-не спо-ме-ни-ке и тра-ди-ци-је. До-бар при-мер пру-жа-ју но-р-ве-шке из-бе-гли-це на Исланд, ко-је су ра-ди-је иза-бра-ле ег-зил као ал-тер-на-ти-ву по-ко-љу због од-би-ја-ња да се по-кр-сте: њи-ма ду-гу-је-мо очу-ва-ње је-ди-них из-рав-них осве-до-че-ња ре-ли-ги-је Ге-р-ма-на.

Ипак, умем да це-ним у тој сту-ди-ји је-дин-стве-но или бар ве-о-ма рет-ко за-ла-га-ње за уоча-ва-ње и вред-но-ва-ње на-ци-о-нал-них осо-бе-но-сти уну-тар свет-ског ста-да ве-р-ни-ка, на-су-прот пре-о-вла-ђу-ју-ћем уни-вер-за-ли-зму, од-но-сно ко-смо-по-ли-ти-зму Ка-то-лич-ке цр-кве, што та-ко че-сто сви-ре-по из-да-је евр-оп-ске на-ро-де. То-ком ра-та, гле-дао сам, са жа-ље-њем, ту из-да-ју Ка-то-лич-ке цр-кве спрам хр-ват-ског на-ро-да у *про-кле-тој авли-ји*: уме-сто да по-др-жи хр-ват-ску те-жњу за одва-ја-њем од му-сли-ма-на, Ка-то-лич-ка цр-ква је сво вре-ме по-др-жа-ва-ла му-сли-ман-ско на-сто-ја-ње да се очу-ва је-дин-стве-на и цен-тра-ли-зо-ва-на Бо-сна и Хе-р-це-го-ви-на, у ко-јој би они вла-да-ли си-лом број-ча-не ве-ћи-не. Ка-то-лич-кој цр-кви би-ло је ста-ло је-ди-но да са-чу-ва мре-жу сво-јих уре-да, па ма-кар и под упра-вом му-сли-ма-на, це-не-ћи са-мо ко-ли-чи-не а не и ка-кво-ће ве-р-ни-ка.

Ка-р-ди-нал Пу-пар ми по-ка-зу-је ли-це за-до-вољ-ства што је срео јед-ног ма-р-љи-вог чи-та-о-ца сво-је студије:

„На-ци-о-нал-ни иден-ти-тет се са-сто-ји од осо-бе-но-сти од-го-ва-ра-ју-ћих кул-ту-ра и ду-ха. Те осо-бе-но-сти ни-су плод слу-ча-ја већ су плод ве-ков-них на-ста-ја-ња и по-сто-ја-ња. И оне су јед-на ми-сте-ри-ја ко-ја из-и-ску-је ду-бо-ко по-што-ва-ње и про-ми-шља-ње. Сва-ку на-ци-ју сто-га од-ли-ку-је сте-че-на осо-бе-ност, као и иди-о-син-кра-зи-је. По-треб-но је ула-га-ти сва-ки мо-гу-ћи труд да се те осо-бе-но-сти са-чу-ва-ју јер оне, као што рекох, ни-су слу-чај-не већ има-ју сво-ју ми-си-ју... Ме-не ве-о-ма ра-ду-је што сте Ви про-чи-та-ли мој рад."

По-том оди-же по-глед ка не-кој не-ви-дљи-вој да-љи-ни:

„Мо-дер-на ми-сао је пи-лат-ска... Она са-мо по-ста-вља пи-та-ња а не пру-жа од-го-во-ре, мо-жда и за-то што не по-сто-ји спрем-ност да њи-ма усле-де од-го-ва-ра-ју-ћа де-ла. Хри-шћан-ска ми-сао да-нас мо-ра би-ти упра-во су-прот-на: спо-соб-на да пру-жа од-го-во-ре – на-ме-ре-на са-мо исти-ни – и да их сле-ди."

Ни-сам след-бе-ник већ ми-ле-нар-но ис-трај-не а не-пра-вед-не осу-де Пи-ла-та, те осе-ћај не-сла-га-ња са-жи-мам у је-дан под-смех. Ка-жем ка-ко се с њим не бих мо-гао баш пот-пу-но сло-жи-ти: мо-дер-на ми-сао не са-мо да не по-ста-вља пи-та-ња већ их и за-бра-њу-је. **<**

(Јул-август 2006)

(„НА-ЦИ-ЈА" је 2006. у два своја штампана издања започела постхумно објављивање извода из обим-ног ру-ко-пи-са Дра-го-ша Ка-ла-ји-ћа , преминулог годину дана раније, у јулу 2005. Тај рукопис, под на-сло-вом „Зим-ски сол-сти-ци-јум

”

, аутор
је
пред смрт лич-но по-ве-рио
свом пријатељу и
на-шем глав-ном уред-ни-ку
Бранославу Матићу
.
У нашој електронској Архиви можете прочитати све досад објављене делове.)

(1) Обреди Реда против Хаоса

(3) Једна суза за Војтилу

(4) Чекајући крај и почетак

(5) О интуицији и слободи